

- РУСІ** Ізюмов О. Російсько-український словник. – Х. – К.: Державне видавництво України, 1930. – Вид 4-е, доп. і випр. за новим право. – 902 с.
- РУСК1** Російсько-український словник / Гол. ред. А. Кримський. – К.: Червоний шлях, 1924. – Т. I. – 290 с.
- РУСК2¹** Російсько-український словник / Гол. ред. А. Кримський. – К.: Державне видавництво України, 1929. – Т. II. – Вип. 1. – 392 с.
- РУСЄ2²** Російсько-український словник / Гол. ред. С. Єфремов. – К.: Державне видавництво України, 1927. – Т. II. – Вип. 2. – 351 с.
- РУСЄ2³** Російсько-український словник / Гол. ред. С. Єфремов. – К.: УРЕ, 1933. – Т. II. – Вип. 3. – 317 с.
- РУСЄ3¹** Російсько-український словник / Гол. ред. С. Єфремов. – К.: Державне видавництво України, 1927. – Т. III. – Вип. 1. – 336 с.
- РУСЄ3²** Російсько-український словник / Гол. ред. С. Єфремов. – К.: Державне видавництво України, 1928. – Т. III. – Вип. 2. – 290 с.
- РУСМ** Російсько-український словник / Відп. ред. П. Мустяца. – К.: Видавництво АН УРСР, 1937. – 890 с.
- СУМ** Словник української мови: В 11 тт. – К.: Наук. думка, 1970 – 1980.
- Білоруські словники**
- ПРБС** Байкоў М., Гарэцкі М. Практычны расійска-беларускі слоўнік. – Мн.: Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі, 1926. – Выд. 2-ое, выпраўл. і дап. – 188 с.
- ПРКБС** Ластоўскі В. Падручны расійска-крыўскі (беларускі) слоўнік. – Коўна: Друкарня А. Бака, 1924. – 832 с.
- РБСА** Руска-беларускі слоўнік / Пад рэд. А. Александровіча. – Мн.: Выдавецтва АН БССР, 1937. – 495 с.
- РБСН** Некрашэвіч С.М., Байкоў М.Я. Расійска-беларускі слоўнік. – Мн.: Беларускае дзяржаўнае выдавецтва, 1928. – 728 с.
- ТСБМ** Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: У 5 тт., 6 кн. – Мн.: Галоўная рэд. Бел. сав. энцыкл., 1977 – 1984.

ПИТАЛЬНИК ДЛЯ ДОБОРУ ЗРАЗКІВ ЖЕСТОВОЇ МОВИ ГЛУХИХ (ФРАГМЕНТ)

© Оксана Тищенко, 2007

к. філол. н., Інститут української мови НАН України (Київ)
УДК 811.161.2'374

Запропоновані питання призначені для добору таких зразків жестової мови глухих (ЖМГ), які б відбивали її лексичні, синтаксичні, ідіоматичні особливості у різних сферах людської діяльності. Дібрані матеріали становитимуть корпус ЖМГ та основу тлумачного жестівника ЖМГ.

Про актуальність, засади створення корпусу жестової мови глухих, а на його основі – нового тлумачного жестівника ми зазначали в попередніх публікаціях [6; 7; 8; 9]. Попередньо опрацьовані принципи добору жестового відеоматеріалу передбачають створення такого питальника, який би сприяв

максимальному виявленню лексичних, синтаксичних, ідіоматичних тощо особливостей ЖМГ у різних сферах людської діяльності.

Пропонуємо такі розділи анкети: **Загальні питання. Професійна діяльність. Свято. Сім'я. Особистість. Спілкування. Моральна, емоційна, вольова сфера. Темперамент. Характер. Здібності. Пізнавальні процеси: увага, відчуття, сприйняття часу, руху, простору, пам'ять, мислення, мова, уява. Діяльність.** У кожному з розділів наведено питання, описи ситуацій, спонукання до роздумів, які мають розкрити інтенціональну сферу реципієнта не як знавця певної галузі (за винятком спеціальних професійних питань), а як пересічного мовця.

Зауважимо, що застосування такого матеріалу під час добору зразків ЖМГ потребує від інтерв'юера диференційованого індивідуального підходу до носіїв ЖМГ, швидкого орієнтування в ситуації й адаптації, коригування питань щодо кожного мовця з огляду на ступінь його володіння ЖМГ (жестовомовної компетентності), вік, соціальний статус, інтелектуальний рівень, психологічне налаштування тощо. Наприклад, найпростішими для сприйняття й найскладнішими для виконання є, на нашу думку, спонукання до визначення певних абстрактних понять, як-от *гідність, жсадоба, уява* та ін., тому вони є скоріше факультативними, бажаними. Усвідомлюємо певні складнощі, які можуть виникнути під час добору зразків мови, вважаємо, що апробація питальника сприятиме його виструнченню.

Загальні питання

1. Як вас звати? Яке ваше жестове ім'я?
2. У якому місті (селі) ви живете?
3. Розкажіть про своє місто (село).
4. У яких містах, крім рідного, ви були? Розкажіть про подорож.
5. Розкажіть про вашу квартиру (ваш будинок).
6. Розкажіть про вашу сім'ю.
7. Де ви працюєте (навчаєтесь)?
8. Яку маєте (хочете мати) професію?
9. Як ви любите відпочивати, де, з ким?
10. Чим ви захоплюєтеся, розкажіть про свої успіхи в цьому.
11. Що ви хотіли б змінити в собі, у своєму житті, у навколишньому світі? Чому?
12. Що вам найбільше подобається в собі, у друзях, родичах?

Професійна діяльність

1. Де ви працюєте? Ким?
2. Як ви обирали свою професію?
3. Як потрапили на цю роботу?
4. Які у вас обов'язки (за що ви відповідаєте, що виготовляєте, що контролюєте, організовуєте і т. ін.).
5. Опишіть ваш робочий день.
6. Розкажіть про робоче місце (обстановка у приміщенні, обладнання, матеріал, технічні засоби, документація тощо).
7. Чи задоволені ви своєю роботою, колективом? Чому?
8. Які маєте успіхи?
9. Які виникають проблеми під час роботи?

10. Який у вас керівник? Як він до вас ставиться?
11. Розкажіть про своїх колег.
12. Чи великий у вас колектив?
13. Ви відзначаєте святкові дні разом? Розкажіть про це.
14. Як ви вирішуєте спільні проблеми?
15. Чи допомагаєте один одному?
16. Як вирішуєте конфлікти? Розкажіть про один із них: чому, з якого приводу виник конфлікт? хто його спровокував? хто брав у ньому участь? як поведилися при цьому інші колеги, начальник? хто допоміг залагодити проблему, як? якими були стосунки після цього конфлікту?
17. Які позитивні емоції ви отримуєте від роботи?
18. Які негативні емоції ви отримуєте від роботи?

Свято

1. Які свята ви відзначаєте?
2. Як ви готуетесь до свят?
3. Кого ви вітаєте?
4. Які подарунки даруєте, як їх готуєте, що отримуєте в подарунок?
5. Як ви одягаєтеся на свято?
6. Що готуєте до святкового столу?
7. Чи прикрашаєте будинок (квартиру), напр., на Новий рік?
8. Де й з ким відзначаєте різні свята (вдома, на природі, в місті, в парку, в ресторані тощо)?
9. З яким настроєм відзначаєте свято?
10. Як відбувається свято, коли у вас (або в родичів, друзів) поганий настрій?
11. Які маєте особисті, сімейні свята (день знайомства, день весілля тощо)?
12. Як ви мрієте відзначити наступне свято?
13. Про який подарунок мрієте?
14. Чому люди відзначають свята?
15. Як в святкуєте:
  - Різдво?
  - Великдень?
  - Новий рік?
  - 9 травня?
  - День св. Валентина та інші свята?

Сім'я

Чи маєте ви чоловіка (дружину), дітей? (якщо ні, питання блоку II)

I блок.

1. Розкажіть, де і як ви познайомилися зі своїм чоловіком (дружиною)?
2. Як ви зрозуміли, що хочете мати сім'ю з цією людиною?
3. Як би ви описали, що таке *любов, симпатія, повага*?
4. Що можете сказати про *образу, зневагу, ненависть*?
5. Чи можете ви розказати щось про інтимне життя? (якщо так, питання блоку III)
6. Яка, на вашу думку, є ідеальна сім'я?
7. Що з цього є, а чого немає у вашій сім'ї?

8. Ви підтримуєте стосунки з іншими родичами? Розкажіть про них.
9. Розкажіть про своїх дітей.
10. Чи є між вами й вашими дітьми взаємопорозуміння?
11. Якщо ні, то чому, як ви гадаєте?
12. Яких ви докладаєте зусиль, щоб таке порозуміння було?
13. Які проблеми з дітьми виникають найчастіше? Як ви їх вирішуєте?
14. Чим радують вас діти?
15. Розкажіть про найщасливіший (найгірший) день вашого життя. Чому так сталося?
16. Про що ви мрієте?

блок II

1. Розкажіть про своїх батьків.
2. Чи хотіли б ви мати таку сім'ю, яку створили ваші батьки? Чому?
3. Що хотіли б змінити в сім'ї?
4. Чи розуміють батьки вас, ваші проблеми? Чому ви так думаєте?
5. Які конфлікти виникають між вами й батьками?
6. Розкажіть про один із конфліктів: що було причиною? як поводитися ви? ваші батьки? як вирішився конфлікт? які висновки зробили ви? ваші батьки?
7. Яких зусиль ви докладаєте, щоб ваші батьки були вами задоволені?
8. Чим радують вас батьки?
9. Які риси мами, тата ви б хотіли (не хотіли) бачити в собі? Чому?

блок III

1. Що вам подобається в чоловікові (жінці)?
2. Як ви поведетеся з чоловіком, який вам подобається?
3. Як ви даєте йому зрозуміти, що він вам небайдужий?
4. Чим можна привернути його увагу, здобути його прихильність?
5. Що ви відчуваєте, коли чоловік залицяється до вас?
6. Як ви поведетеся, коли цей чоловік вам не подобається?
7. Як ви проводите час з чоловіком, якого кохаєте? Розкажіть про найщасливіші моменти.
8. Які проблеми можуть у вас виникати?
9. Розкажіть про якесь непорозуміння, сварку.
10. Ви ревнуєте свого коханого? До кого? Чому?
11. Він ревнує вас? До кого? Чому? Як він це виявляє?
12. Як ви вирішуєте свої проблеми: говорите про це з коханим, ображаєтеся й чекаєте, поки він попросить пробачення чи інше?

Особистість

1. Що значить, коли говорять: це справжня людина?
2. Що для вас є важливим, необхідним для нормального повноцінного життя (матеріальне й духовне)?
3. Опишіть людину, якій бракує грошей, їжі, тепла, у якої немає дому.
4. Які риси проявляються у її зовнішності, у характері, у звичках?
5. Як вона починає ставитись до оточуючих?
6. Як оточуючі реагують на таку людину?
7. Розкажіть, як ви розумієте *бідність*, *жадобу*, *крадіжку*?
8. Що слід робити людині, щоб не допустити бідності?
9. Як впливає на людину те, що її не люблять, не жаліють, не розуміють?

10. Що значить „духовні потреби людини”?
  11. Уявіть, що ви назавжди замкнені в красивій теплій кімнаті, де є достатньо їжі і т. ін. однак ви не маєте можливості спілкуватися з рідними, друзями, не можете дивитись телевизор, читати книги, займатися улюбленою справою. Опишіть свої почуття. Що з вами може статися?
  12. Чим ви захоплюєтеся? Чому? Що ви відчуваєте, коли у вас виходить гарно це робити?
  13. Розкажіть про захоплення ваших знайомих.
  14. Що ви думаєте про людей, яких приваблюють погані речі: алкоголь, жорстокість, насильство, крадіжки, обман тощо. Чому вони такими стали?
  15. Що можна сказати про людину, яка має власну думку, а не повторює все, що скажуть інші?
  16. У вас є мета, якої хочеться досягти? Розкажіть про неї.
  17. Чому важливо мати ціль (або цілі) у житті?
  18. Що вам допоможе її досягти? Що заважатиме?
  19. Про що ви думаєте, коли трапляються неприємності? Який у вас тоді настрій?
  20. Кого або що ви згадуєте, уявляєте, щоб поліпшити собі настрій?
  21. Згадка про кого або про що допомагає вам подолати труднощі, додає сили?
  22. Чим ви не можете поступитися, навіть коли обставини змушують вас до цього?
  23. Як ви розумієте, що таке *світогляд, переконання, ідеали, мораль*?
  24. Що або хто сприяє тому, щоб дитина зростала із власним світоглядом, переконаннями, ідеалами?
  25. Що цьому перешкоджає?
  26. Чому люди часто не мають власної думки?
  27. Чому є люди злі, жорстокі, жадібні, неправдиві?
  28. Як ви розумієте *справедливість, гуманність, чесність*?
- Спілкування. Моральна, емоційна, вольова сфера**
1. Розкажіть, з ким ви найчастіше спілкуєтеся.
  2. Про що ви говорите з друзями (батьками, колегами)?
  3. Ви знаєте про їхні проблеми?
  4. Які проблеми ви вирішуєте спільно?
  5. Ви легко спілкуєтеся з незнайомими людьми? Чому?
  6. Скажіть, що вас може образити? Чому?
  7. Як виявляється ваше (друзів, батьків) незадоволення – у поведінці, у вчинках, у зовнішності?
  8. За якими ознаками ви можете визначити, що хтось дуже злий, ображений?
  9. Як зовні виявляється ваша радість, задоволення?
  10. Як почуття людей передають у мистецтві – у живопису, в танці, кіно та ін.
  11. Чи можете ви розказати, що таке *чесність*?
  12. Чи легко завжди говорити правду?
  13. Чому люди обманюють одне одного?

14. Опишіть, що ви відчуваєте, коли вас обманюють, що вам хочеться зробити, сказати?
  15. Як ви дізнаєтеся, поважає вас співрозмовник, чи ні, що в його поведінці про це свідчить?
  16. Опишіть, як ви розумієте *гідність, честь*.
  17. Як ви поведетеся, коли не хочете спілкуватися з кимось, бо вам ця людина неприємна? Опишіть свої почуття.
  18. Чи ображали ви когось? Як це трапилося, розкажіть.
  19. Що значить *процятити*?
  20. Уявіть, що ви зробили щось погане, і це стало (або скоро стане) всім відомо. Розкажіть, що б ви відчували.
  21. Опишіть свої думки, почуття, стан щодо ситуації: наприклад, в один і той самий вечір вас запросили на два різні дні народження, і на обидва ви дуже хочете піти.
  22. Як ви поведетеся, коли хочеться зробити те, що не можна, не дозволено. Що ви при цьому думаєте?
  23. Чи є у вас сила волі? Наприклад.
  24. Що значить *вольова людина, вольовий вчинок*?
  25. Які риси повинна мати вольова людина?
  26. Що відчувають люди, коли втрачають близьких, рідних людей? Опишіть їхній стан.
  27. Розкажіть про стан людини, у якої нічого не виходить, за що б вона не взялася. Чому так може відбуватися? Як назвати таку людину?
  28. Що можна сказати про людину, яка не реагує на нещастя інших?
  29. Як впливає настрої людини на її дії? На оточуючих?
- Темперамент. Характер. Здібності**
1. Що вас може роздратувати? Розкажіть про такий випадок із вашого життя.
  2. Що може дратувати інших: батьків, дітей, друзів тощо?
  3. Як різні люди реагують на образу? Чи однаково?
  4. У чому виявляється їхнє ставлення до образника?
  5. Що таке *темперамент*?
  6. Розкажіть про людей різного темпераменту.
  7. Який темперамент маєте ви? З чого це видно?
  8. Розкажіть про замкнену, тихеньку людину. Як вона спілкується, працює?
  9. Опишіть рухливу, швидку, збуджену людину.
  10. Чи є у вас такі знайомі, розкажіть про них.
  11. Який ви маєте характер? Які його риси можете назвати?
  12. Що про нього кажуть ваші родичі, знайомі?
  13. Що б ви хотіли змінити у своєму характері?
  14. Що таке *гуманність, справедливість, терпимість, скромність, витримка*?
  15. Як ви опишете *лінь, егоїстичність, жорстокість, нахабність*?
  16. Як можна змінити характер?
  17. Що таке *здібності*?
  18. Які здібності ви маєте? До чого ви здібні? З чого ви це бачите?
  19. Як можна виявити здібності людини?

20. Як розвивають здібності?

21. Скажіть, до чого ви виявляєте цікавість? Що вас приваблює?

Пізнавальні процеси

Увага

1. Які люди вам найбільше запам'ятовуються? Чому?

2. Про які події, явища ви часто згадуєте? Чому?

3. Що ви відчуваєте, коли згадуєте їх?

4. Буває так, що хтось або щось заважає вам, коли ви працюєте чи вчитеся?

Розкажіть про це.

5. Як ви вирішуєте такі проблеми.

6. Уявіть, що перед вами проходять люди в сірому одязі, серед яких одна людина – у червоному. Розкажіть про своє враження.

7. Як ви поведетеся, коли хочете, щоб вас помітили, запам'ятали? Що вдягаєте, як говорите?

8. А якщо не хочете бути в центрі уваги?

9. Що таке *увага*?

Відчуття

1. Завдяки чому ви сприймаєте навколишній світ?

2. Розкажіть про те, які запахи ви знаєте?

3. Опишіть приємні, неприємні запахи, про предмети, які їх мають.

4. Що вам подобається їсти? Чому?

5. Що вам не подобається їсти?

6. Опишіть, що ви відчуваєте на вулиці в мороз? Як ви зігріваєтеся?

7. Розкажіть про літній спекотний день; про осінню мряку.

8. Що означає *красивий, некрасивий*?

9. Яке значення для вас має зір?

10. Уявіть, що вам зав'язали очі. Опишіть якісь предмети на дотик, наприклад, лід, хутро, кисіль, їжака, вату, металеву кульку, полірований стіл, наждачний папір тощо.

11. Як би змінилося ваше життя, якби ви мали відмінний слух?

12. Як ви знаєте, що ви хочете їсти? Пити?

13. Опишіть, коли у вас щось болить.

14. Розкажіть про свої відчуття, коли голод, біль є дуже сильними, нестерпними.

Сприйняття часу, руху, простору

1. Уявіть, що не маєте годинника. Чи відчуєте ви, що минула година, кілька годин? Які відчуття про це говорять (голод, втома тощо).

2. З чого видно, що минув день, ніч, тиждень, місяць, рік (зміна освітлення, вашої діяльності тощо)?

3. Назвіть ознаки зміни пір року.

4. Чи буває так, що час *тягнеться* дуже довго або навпаки *летить*?

Розкажіть, що ви в цей час робили, що відчували, про що думали?

5. Чи згадуєте ви минуле? чому?

6. Про що ви мрієте?

7. Чому ви думаєте про майбутнє?

8. Як ви думаєте, що відчуває паралізована людина?

9. Чому бути паралізованим – це важко?
10. Назвіть і опишіть свої рухи, які ви здійснюєте протягом дня.
11. Що ви відчуваєте, коли ви цілий день активно рухаєтеся? А коли після цього сіли чи лягли?
12. Що ви відчуваєте, коли ви цілий день лежите нерухомо? А коли встали й розім'ялися?
13. Опишіть, розкажіть (а не зобразіть), як рухаються спортсмени: бігуни, боксери, футболісти? Назвіть їхні рухи.
14. Розкажіть про дитину, яка тільки починає ходити?
15. Опишіть рухи мами, яка пестить свою дитину.
16. Як рухаються старі немічні люди? Чим відрізняються їхні рухи від рухів спортсменів?
17. Уявіть, що ви взялися до розпеченої сковорідки. Який ваш рух?
16. Як ви знаєте, що одна машина стоїть поруч з вами, а друга – дуже далеко?
17. З чого видно, що машина їде **до** вас, а не **від** вас?
18. Як ви визначаєте, чи поміститься в кишеню яблуко, або кавун у пакет?
19. Як ви розумієте, що таке *окомір, перспектива, ілюзія, мариво (міраж)*?

Пам'ять

1. Для чого людині потрібна пам'ять?
2. Навіщо згадувати минуле?
3. Чому ви згадуєте про щось або когось?
4. Про що або про кого вам приємно (неприємно) згадувати?
5. Що вам найбільше запам'ятовується?
6. Як ви допомагаєте собі запам'ятати (згадати) важливу інформацію?
7. Що ви робите, коли не можете пригадати щось важливе?
8. Які засоби допомагають нам відтворювати інформацію (книжки, картинки тощо)
9. Що значить *запам'ятати* людину?
10. Що значить *впізнати* людину, місце, предмет?
11. Що значить *забути* людину, подію, місце тощо?
12. Як говорять про людину, коли вона все забуває?
13. Що таке *спогад*?

Мислення

1. Порівняйте два предмети, наприклад, ліжко і стілець.
2. За якими ознаками ви їх порівнюєте (призначення, розмір, матеріал, колір тощо)?
3. Порівняйте двох ваших знайомих людей – що в них спільного, що відмінного?
4. На що ви звертаєте увагу, коли купуєте собі одяг?
5. Для чого ви його міряєте?
6. Чому не можна купувати речі, не подумавши про їхнє призначення, ціну, колір, розмір?
7. Розкажіть, як ви вирішуєте якусь проблему, наприклад, коли треба вибрати майбутню професію, місце навчання, роботи, спланувати день народження, запросити гостей та інше. Для чого ви обдумуєте деталі, складаєте план тощо?

8. Що вийде, коли діяти, не задумуючись про наслідки?
9. Що говорять про людину, яка не обдумує своїх дій?
10. Як можна сказати про людину, яка детально все обдумує, зважає?
11. Чому не всі люди можуть навчатися на відмінно, бути високоосвіченими?
12. Чому деякі люди мають власну самостійну думку, а інші роблять і говорять лише те, що їм скажуть? Як називають таких людей?

Мова

1. Як людина може виразити свої думки, почуття, емоції, враження та ін.?
2. Як це роблять люди без вад слуху?
3. Як це роблять люди з вадами слуху? Як називається така мова?
4. З ким ви спілкуєтеся жестовою мовою?
5. На що у співрозмовникові ви звертаєте увагу, коли спілкуєтеся?
6. Як бачите, що він вас розуміє?
7. З чого бачите, що не розуміє?
8. Що ви робите, що змінюєте, коли вас не розуміють, а ви цього хочете?
9. Чим відрізняється мова дітей від мови дорослих?
10. Яка відмінність мови у побуті, з друзями від мови у професійній сфері, з начальником, на уроці, з учителем?

Уява

1. Як назвати те, чого насправді вже або ще немає, але ви думаєте про це?
2. Про що ви мрієте? Розкажіть.
3. Що ви відчуваєте, коли думаєте про це?
4. Опишіть людину, яка багато мріє, видумує, уявляє.
5. Чому різні люди по-різному мріють?
6. Чому одні можуть уявляти багато речей, а інші не можуть.
7. Яка користь може бути від мрій, уявляння, фантазування?
8. Чим це може бути шкідливо?
9. Назвіть професії, коли треба вміти фантазувати, уявляти.
10. Що таке *винахід, відкриття, творчість, натхнення*?
11. Що значить **творити**?
12. Розкажіть, що ви відчуваєте, коли здійснюєте якусь мрію, задум?

Діяльність

1. Розкажіть про те, чим ви займаєтеся – працюєте, навчаєтеся, доглядаєте дім, дітей тощо.
2. Для чого ви це робите? Що таке *мета*?
3. Як ви це робите? Розкажіть, як ви плануєте свій день, а потім здійснюєте цей план.
4. Як ви розумієте, що таке *розумові дії* та *фізичні дії*?
5. Чи все у вас виходить зробити так, як заплановано? Наведіть приклад.
6. Чому дещо нам не вдається виконати так, як хочеться?
7. Хто вас навчив працювати, з кого ви брали приклад?
8. Розкажіть, що відбувається, коли дуже багато й тяжко працювати, вчитися, не відпочиваючи, без перерви.
9. Що ви відчуваєте, коли у вас виходить все, що ви задумали? А коли нічого не виходить?

10. Уявіть, що вас перевдягли лікарем-хірургом і поставили робити складну операцію. Ви зможете її зробити?
11. Чому? Чого у вас для цього немає? (знань)
12. А якщо вам дадуть книжку, де докладно описано, як цю операцію робити, ви її зробите? (бракує умінь і навичок)
13. Чи всі люди однаково працюють? Чому один працює (навчається) краще, швидше а інший – гірше, повільніше?
14. Як ви розумієте, що таке *звичка, уміння, здібності*?

Отже, ці питання є основою, опорним матеріалом під час добору зразків ЖМГ, коли інтерв'юєр залежно від позитивної чи негативної комунікативної реакції носія ЖМГ на власний розсуд може *поглиблювати* чи *нівелювати* певну тему.

Далі передбачаємо опрацювати такі розділи питальника: **Навчання. Подорож. Природа. Місто й село. Здоров'я. Культура. Мистецтво. Політика. Спорт. Світ глухих і неглухих. Релігія та інші.**

Література

1. Жестовые языки // Энциклопедия «Кругосвет». – Central European University Regents, 2001. – www.roi.ru/
2. Зайцева Г.Л. Жестовая речь. Дактилология. – М., 2000. – С. 37–38.
3. Иванюшева Н.В. Мимико-жестикуляционная речь. – К.: Реклама, 1968. – 290 с.
4. Иванюшева Н. В., Зуєва С. М. Український тематичний відеословник жестової мови: Навчально-методичний посібник. – у 3 ч. – К., 2003.
5. Краєвський Р. Г. Мова жестів глухих. – Київ: Радянська школа, 1964. – 219с.
6. Тищенко О. Засади створення корпусу української жестової мови глухих / Лексикографічний бюлетень. Зб. наук. праць. – К., 2006. – Вип.13. – С.47--52.
7. Тищенко О. Концепція і принципи укладання „Словника української жестової мови глухих” / Лексикографічний бюлетень. Зб. наук. праць. – К., 2006. – Вип.13. – С.192–195.
8. Тищенко О., Кульбіда С. Українська жестова мова глухих як об'єкт лексикографічної параметризації / Лексикографічний бюлетень. Зб. наук. праць. – К., 2006. – Вип.12. – С.37—43 (у співавторстві з Кульбідою С.).
9. Тищенко О. Принципи добору фактичного матеріалу для словника української жестової мови глухих // Зб. наук. пр. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі. – Київ, 2006. – Вип. 7. – С. 201–203.

ВІДКРИТТЯ Й ОСМИСЛЕННЯ МОВЛЕННЕВОЇ СФЕРИ – ШЛЯХ ДО ПІЗНАННЯ СВІТУ (НАУКОВІ КОНЦЕПЦІЇ І.ФРАНКА)

© Вікторія Товстенко, 2007

к. філол. н., Київський національний економічний університет
ім. В.Гетьмана (Київ)
УДК 811.161.2'373